

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 7 lutego 2013 r.*

Rolnictwo — EFOGR — Rozporządzenia (WE) nr 1257/1999 i 817/2004 — Wsparcie rozwoju obszarów wiejskich — Odzyskanie nienależnego świadczenia — Uregulowanie krajowe uzależniające przyznanie pomocy rolnośrodowiskowej od corocznego składania wniosku wraz z określonymi dokumentami — Beneficjent pomocy, który co prawda spełnił obowiązki dotyczące użytkowania danego obszaru, lecz nie złożył wniosku zgodnie ze wspomnianym uregulowaniem — Odebranie pomocy bez wysłuchania beneficjenta w przypadku nieprzestrzegania przez niego przepisów dotyczących składania wniosku o pomoc rolnośrodowiskową

W sprawie C-454/11

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Augstākās Tiesas Senāts (Łotwa) postanowieniem z dnia 22 sierpnia 2011 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 1 września 2011 r., w postępowaniu:

Gunārs Pusts

przeciwno

Lauku atbalsta dienests,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: R. Silva de Lapuerta, pełniąca obowiązki prezesa trzeciej izby, K. Lenaerts, G. Arestis (sprawozdawca), J. Malenovský i D. Šváby, sędziowie,

rzecznik generalny: Y. Bot,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- przez G. Pustsa osobiście,
- w imieniu rządu łotewskiego przez I. Kalniņa oraz I. Ņesterovā, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez G. von Rintelena oraz A. Saukę, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: łotewski.

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni rozporządzenia Rady (WE) nr 1257/1999 z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOGR) oraz zmieniającego i uchylającego niektóre rozporządzenia (Dz.U. L 160, s. 80), zmienionego rozporządzeniem Rady (WE) nr 1783/2003 z dnia 29 września 2003 r. (Dz.U. L 270, s. 70) (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1257/1999”), rozporządzenia Komisji (WE) nr 817/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1257/1999 (Dz.U. L 153, s. 30; sprostowanie Dz.U. 2004, L 231, s. 24) oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 796/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wdrażania wzajemnej zgodności, modulacji oraz zintegrowanego systemu administracji i kontroli przewidzianych w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1782/2003 ustanawiającego wspólne zasady dla systemów pomocy bezpośredniej w zakresie wspólnej polityki rolnej oraz określonych systemów wsparcia dla rolników (Dz.U. L 141, s. 18).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy producentem rolnym G. Pustsem i Lauku atbalsta dienests (łotewską służbą wsparcia obszarów wiejskich, zwaną dalej „LAD”) dotyczącego zwrotu pomocy rolnośrodowiskowej przyznanej G. Pustsowi przez władze łotewskie w pięcioletnim okresie ważności zobowiązania.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Artykuł 22 rozporządzenia nr 1257/1999, znajdujący się w jego rozdziale VI tytuł II („Agrośrodowisko i warunki utrzymania zwierząt”), przewiduje:

„Wsparcie metod produkcji rolniczej zaprojektowanych w celu ochrony środowiska i utrzymania terenów wiejskich (agrośrodowisko) lub poprawy warunków utrzymania zwierząt przyczynia się do osiągnięcia celów polityki wspólnotowej dotyczących rolnictwa, środowiska naturalnego i warunków utrzymania zwierząt gospodarskich.

[...]”.

- 4 Artykuł 23 rozporządzenia nr 1257/1999 stanowi:

„1. Wsparcie jest przyznawane rolnikom, którzy zobowiążą się do stosowania praktyk agrośrodowiskowych lub związanych z warunkami utrzymania zwierząt przez okres co najmniej pięciu lat. W miarę potrzeby dla szczególnych rodzajów zobowiązań określany jest dłuższy okres, uwzględniający ich wpływ na środowisko lub warunki utrzymania zwierząt.

2. Zobowiązania agrośrodowiskowe i dotyczące warunków utrzymania zwierząt obejmują więcej niż tylko stosowanie zwyczajnej dobrej praktyki rolniczej obejmującej dobrą praktykę hodowli zwierząt.

Zobowiązania agrośrodowiskowe zapewniają usługi, których nie wspierają inne środki, takie jak wsparcie rynkowe lub dodatki wyrównawcze”.

5 Artykuł 24 tego rozporządzenia brzmi następująco:

„1. Wsparcie w zakresie zobowiązań agrośrodowiskowych i warunków utrzymania zwierząt przydziela się corocznie i obliczane jest na podstawie:

- a) utraconych dochodów;
- b) dodatkowych kosztów wynikających z tego zobowiązania; oraz
- c) potrzeby zapewnienia zachęty finansowej.

Koszty związane z inwestycjami nie są brane pod uwagę przy obliczaniu poziomu corocznego wsparcia. Koszty niedochodowych inwestycji niezbędnych dla wypełnienia zobowiązania mogą być uwzględniane przy obliczaniu poziomu corocznego wsparcia.

2. Maksymalne roczne kwoty wsparcia Wspólnoty są określone w załączniku. W przypadku gdy wsparcie obliczane jest w oparciu o powierzchnię, kwoty te wyliczane są w oparciu o powierzchnię gospodarstwa, do której stosuje się zobowiązanie agrośrodowiskowe”.

6 Artykuł 37 ust. 4 tego rozporządzenia przewiduje:

„Państwa członkowskie mogą ustanowić dalsze lub bardziej restrykcyjne warunki przyznawania wsparcia Wspólnoty na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, pod warunkiem jednak, że warunki te będą zgodne z celami i wymaganiami ustanowionymi w niniejszym rozporządzeniu”.

7 Artykuł 66 rozporządzenia nr 817/2004, znajdujący się w jego rozdziale II sekcja 1 („Wnioski, kontrole i kary”), stanowi:

„1. Wnioski o przyznanie wsparcia na rozwój obszarów wiejskich dotyczące powierzchni lub zwierząt, które składane są oddzielnie od wniosków o pomoc na mocy art. 6 rozporządzenia [Komisji] (WE) nr 2419/2001 [z dnia 11 grudnia 2001 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli niektórych wspólnotowych systemów pomocy ustanowionych rozporządzeniem Rady (EWG) nr 3508/92 (Dz.U. L 327, s. 11)], wskazują wszystkie powierzchnie i zwierzęta należące do danego gospodarstwa, właściwe do celów kontroli wniosków w ramach danego środka, włącznie z tymi, dla których nie wnioskuje się o wsparcie.

2. W przypadku gdy środki wsparcia rozwoju obszarów wiejskich dotyczą powierzchni, działki powinny zostać zidentyfikowane indywidualnie. Podczas okresu ważności zobowiązania działki, których dotyczy wsparcie, nie mogą być przedmiotem wymiany, z wyjątkiem przypadków specjalnych przewidzianych w dokumencie programowania.

3. W przypadku gdy wezwanie do zapłaty jest połączone z wnioskiem o płatności obszarowe w ramach zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli, państwo członkowskie zapewnia, aby działki, dla których wnioskuje się o wsparcie w ramach rozwoju obszarów wiejskich, były przedmiotem odrębnych deklaracji.

4. Zwierzęta i działki powinny być identyfikowane zgodnie z art. 18 i 20 rozporządzenia (WE) nr 1782/2003.

5. W przypadku gdy wsparcie ma charakter wieloletni, płatności następujące po roku, w którym został złożony wniosek, są uiszczane na podstawie rocznego wniosku dotyczącego płatności, z wyjątkiem przypadku, gdy państwo członkowskie wprowadziło procedurę pozwalającą na skuteczną roczną weryfikację zgodnie z art. 67 ust. 1”.

8 Artykuł 67 rozporządzenia nr 817/2004 przewiduje:

„1. Wstępne wnioski o udział w systemie i kolejne wnioski o płatności są sprawdzane w sposób zapewniający rzeczywistą weryfikację i zgodność z warunkami przyznawania pomocy.

Państwa członkowskie określają odpowiednie metody i sposoby kontroli każdego środka wsparcia, a także osoby podlegające kontrolom.

We właściwych przypadkach państwa członkowskie wykorzystują zintegrowany system zarządzania i kontroli ustanowiony rozporządzeniem (WE) nr 1782/2003.

2. Kontrole przeprowadzane są poprzez kontrole administracyjne i kontrole na miejscu”.

9 Artykuł 71 ust. 2 rozporządzenia nr 817/2004 stanowi:

„W przypadku zaistnienia nienależnych płatności indywidualny beneficjent środka rozwoju obszarów wiejskich jest zobowiązany do zwrotu kwoty zgodnie z art. 49 rozporządzenia (WE) nr 2419/2001”.

10 Artykuł 73 rozporządzenia nr 817/2004 przewiduje:

„Państwa członkowskie ustanawiają system kar nakładanych w przypadkach naruszenia przepisów niniejszego rozporządzenia, a także podejmują wszelkie środki niezbędne dla ich wykonania. Przewidziane kary muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające”.

11 Rozporządzenie nr 2419/2001 zostało uchylone przez rozporządzenie nr 796/2004. Na mocy rozporządzenia nr 796/2004 będzie ono obowiązywało w kwestii wniosków pomocowych dotyczących lat gospodarczych lub premiowych okresów odniesienia rozpoczynających się przed dniem [od dnia] 1 stycznia 2005 r., a odniesienia do rozporządzenia (WE) nr 2419/2001 będą interpretowane jako odniesienia do rozporządzenia nr 796/2004.

12 Artykuł 73 rozporządzenia nr 796/2004, który zastąpił art. 49 rozporządzenia nr 2419/2001, ma następujące brzmienie:

„1. W przypadku dokonania nienależnej płatności rolnik zwraca daną kwotę powiększoną o odsetki obliczone zgodnie z ust. 3.

[...]

3. Odsetki naliczane są za okres między powiadomieniem rolnika o konieczności zwrotu oraz zwrotem lub potrąceniem.

Stosowana stopa odsetek jest obliczana zgodnie z przepisami prawa krajowego, lecz nie jest ona niższa niż stopa procentowa stosowana w przepisach krajowych w odniesieniu do przypadków zwrotu kwot pieniężnych [odzyskania nienależnego świadczenia].

[...]”.

Prawo łotewskie

13 Ministru kabineta noteikumi Nr. 255 „Kārtība, kādā tiek piešķirts valsts un Eiropas Savienības atbalsts lauku attīstībai – vides un lauku ainavas uzlabošanai” (rozporządzenie rady ministrów nr 255 w sprawie postępowania dotyczącego przyznania pomocy krajowej i pomocy Unii Europejskiej na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i poprawy środowiska naturalnego i rolnego, zwane dalej „rozporządzeniem

nr 255”) z dnia 17 kwietnia 2007 r., w wersji mającej zastosowanie w postępowaniu głównym (*Latvijas Vēstnesis* 2007, nr 70) przewiduje, że w celu otrzymania pomocy na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego wnioskujący o tę pomoc powinien złożyć do LAD, do dnia 11 czerwca danego roku, właściwie wypełniony wniosek na formularzu wniosku o płatności obszarowe oraz plan działek rolnych, wydany przez LAD, wskazując powierzchnię użytkowanych działek rolnych. Rozporządzenie wyjaśnia ponadto, że wnioskujący zobowiązuje się, w trakcie całego pięcioletniego okresu ważności zobowiązania, do corocznego składania do LAD wniosku o wsparcie dotyczącego zadeklarowanych działań, jak również do niezmnieszenia umówionego zadeklarowanego obszaru oraz do niezmienniania jego położenia. W przypadku niespełnienia tych wymogów rozporządzenie to nakazuje wnioskującemu zwrócić LAD wypłaconej pomocy.

- 14 Załącznik 10 do Ministru kabineta noteikumi Nr. 1002 par kārtību, kādā ieviešams programmdokuments „Latvijas Lauku attīstības plāns Lauku attīstības programmas īstenošanai 2004.–2006. gadam” (rozporządzenia rady ministrów nr 1002 w sprawie warunków stosowania dokumentu planistycznego „Plan rozwoju rolnictwa na Łotwie wykonujący program rozwoju rolnego w latach 2004–2006”) z dnia 30 listopada 2004 r. (*Latvijas Vēstnesis* 2004, nr 193) wymienia dokumenty, które należy złożyć do LAD w celu otrzymania pomocy na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego. W szczególności załącznik ten wskazuje, że w trakcie okresu ważności zobowiązania wnioskujący o pomoc powinien składać w odniesieniu do danego roku wnioski oraz plan działek rolnych.
- 15 Załącznik 11 do rozporządzenia nr 1002 przewiduje, że w razie zawieszenia zobowiązania cała otrzymana pomoc powinna zostać zwrócona LAD.
- 16 Ponadto należy wyjaśnić, że formularz wniosku wspomniany w rozporządzeniu nr 255 został zatwierdzony przez Ministru kabineta noteikumi Nr. 269 „Kārtība, kādā tiek piešķirts valsts un Eiropas Savienības atbalsts lauksaimniecībai tiešā atbalsta shēmu ietvaros” (rozporządzenie rady ministrów nr 269 ustanawiające system przyznawania pomocy krajowej i pomocy ze strony Unii Europejskiej dla rolnictwa w ramach systemów wsparcia bezpośredniego) z dnia 17 kwietnia 2007 r. (*Latvijas Vēstnesis* 2007, nr 69). Ten formularz umożliwia wnioskującemu złożenie wniosku jednocześnie o płatności obszarowe i o inne płatności, takie jak pomoc rolnośrodowiskowa. Początek owego formularza wymienia, w sposób wyczerpujący, o jakie rodzaje pomocy wnioskujący może się ubiegać, i zawiera wezwanie do zapoznania się ze wskazówkami dotyczącymi uzyskania płatności obszarowych za dany rok. Wreszcie omawiany formularz, nad miejscem przeznaczonym na podpis, zawiera następującą informację:

„Wraz z wnioskiem o pomoc rolnośrodowiskową [...] należy przedstawić wypełniony załącznik. W przeciwnym razie pomoc rolnośrodowiskowa [...] nie będzie wypłacona. Ja, niżej podpisany, oświadczam, że przeczytałem wymogi i warunki przewidziane przez akty prawne w odniesieniu do systemu jednorazowej płatności [pomocy] obszarowej i pomocy rolnośrodowiskowej oraz że zapoznałem się z tymi wymogami i warunkami, zobowiązuję się przestrzegać ich w pełni i potwierdzam, że zostałem poinformowany o wszystkich warunkach otrzymania pomocy oraz o tym, że pomoc zostanie wypłacona częściowo lub nie zostanie wypłacona, jeśli niedokładne informacje zostały podane celowo lub w wyniku zaniedbania”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 17 W dniu 21 kwietnia 2006 r. G. Pusts złożył do LAD wnioski o pomoc obszarową za 2006 r. oraz wniosek o pomoc rolnośrodowiskową uzależnioną od pięcioletniego zobowiązania, dotyczącą obszaru 18,85 ha działek rolnych.

- 18 W dniu 9 maja 2007 r. G. Pusts złożył wniosek o pomoc obszarową za 2007 r., w następstwie czego otrzymał w dniu 11 czerwca 2007 r. pismo z LAD informujące, że zawarte w tym wniosku dane zostaną starannie sprawdzone i że w przypadku stwierdzenia błędów zostanie o tym powiadomiony, aby mógł usunąć znalezione błędy.
- 19 W dniu 3 lipca 2007 r. LAD przyznał G. Pustsowi pomoc rolnośrodowiskową w wysokości 1 826,77 LVL za rok 2006, dotyczącą obszaru 18,85 ha działek rolnych będących przedmiotem pięcioletniego zobowiązania. W dniu 30 lipca 2007 r. G. Pusts otrzymał certyfikat dotyczący zgodności działalności jego gospodarstwa w okresie przejścia na produkcję ekologiczną.
- 20 Decyzją z dnia 25 kwietnia 2008 r. LAD wezwał G. Pustsa do zwrotu całości wypłaconej pomocy rolnośrodowiskowej za rok 2006, z powodu zmniejszenia w 2007 r. obszaru 18,85 ha działek rolnych objętego pięcioletnim zobowiązaniem. Decyzja ta opiera się na tym, że w trakcie badania wniosku z 2007 r. LAD stwierdził, że G. Pusts, wypełniając wniosek o pomoc za ten rok, nie wskazał, iż ubiega się również o pomoc rolnośrodowiskową dotyczącą zgłoszonych działek, ponieważ nie wypełnił kolumny dziewiątej w części „C” tego wniosku, w której są wskazane zgłoszone działki, ani nie załączył do tego wniosku załącznika zatytułowanego „Wniosek o pomoc na środki rolnośrodowiskowe”, czego wymagają właściwe przepisy krajowe. LAD uznał, że nie można tego uznać za błąd G. Pustsa. Stwierdził zatem, że G. Pusts zaprzestał wypełniania zobowiązań rolnośrodowiskowych dotyczących wspomnianego obszaru 18,85 ha, podjętych w 2006 r., a wobec tego, zgodnie z tymi samymi przepisami, powinien zwrócić otrzymaną już pomoc.
- 21 Decyzją z dnia 11 czerwca 2008 r. LAD potwierdził swoją wcześniejszą decyzję. W konsekwencji dokonał wstrzymania kolejnych płatności pomocy w wysokości 1 228,87 LVL oraz wezwał G. Pustsa do zwrotu pozostałych 597,90 LVL.
- 22 G. Pusts wniósł do Administratīvā rajona tiesa (sądu administracyjnego pierwszej instancji) skargę o stwierdzenie nieważności decyzji z dnia 11 czerwca 2008 r. W skardze tej zażądał zapłaty kwoty wstrzymanej przez LAD i przyznania odmówionej pomocy rolnośrodowiskowej za rok 2007. G. Pusts przyznaje, że złożył niekompletny wniosek o pomoc, jednak twierdzi, że spełnił przesłanki wymagane dla przyznania tej pomocy i że fizycznie nie zmniejszył obszaru, którego dotyczą zobowiązania rolnośrodowiskowe, ani nie zmienił jego położenia, lecz że popełnił, przez nieuwagę, błąd we wniosku. Twierdząc, że w rzeczywistości nadal wykonuje wspomniane zobowiązania, G. Pusts zarzuca ponadto LAD, że nie powiadomił go o nieprawidłowościach we wniosku ani nie zażądał od niego informacji uzupełniających.
- 23 Wyrokiem z dnia 19 listopada 2009 r. sąd oddalił tę skargę. Sąd wskazał, że zgodnie z właściwymi przepisami krajowymi G. Pusts był zobowiązany, przez okres pięciu lat, do składania każdego roku wniosku o pomoc dotyczącego zgłoszonej działalności. Ponadto sąd przypomniał, że aby otrzymać pomoc rolnośrodowiskową, G. Pusts powinien, podobnie jak za rok 2006, złożyć właściwie wypełniony wniosek za rok 2007, z załączonym planem działek rolnych, których wniosek dotyczył. Ponieważ G. Pusts nie wskazał w swoim wniosku o pomoc obszarową za rok 2007, że występuje również o pomoc rolnośrodowiskową za ten rok, ani nie przedstawił właściwego załącznika, sąd orzekł, że LAD słusznie uznał, iż G. Pusts zaprzestał wykonywania swoich zobowiązań rolnośrodowiskowych podjętych w 2006 r. i w konsekwencji powinien zwrócić wypłaconą pomoc.
- 24 Ponadto Administratīvā rajona tiesa wyjaśnia w swoim wyroku, że niekompletność wniosku G. Pustsa nie mogła zostać uznana za błąd, lecz że należało raczej postrzeżać ją jako wyraz nieprzestrzegania warunków kwalifikowalności do przyznania pomocy rolnośrodowiskowej przewidzianych przez właściwe przepisy krajowe. Z powodu tego nieprzestrzegania G. Pusts powinien zwrócić nienależnie otrzymaną pomoc, nawet jeśli w dalszym ciągu wypełnia swoje pozostałe zobowiązania. Sąd ów uznał również, iż LAD nie miał obowiązku powiadomić G. Pustsa o tym, że jego wniosek był nieprawidłowy, a ponadto nie miał środków, aby wskazać mu ten problem, ponieważ w kolumnie 9 w części „C” nie była wskazana żadna działka i nie towarzyszył jej właściwy załącznik. Wreszcie sąd wskazał, że LAD

oparł swoją decyzję na informacjach przekazanych przez G. Pustsa, to znaczy na wnioskach o pomoc za lata 2006 i 2007. Dysponując zatem wszystkimi informacjami koniecznymi do wydania tej decyzji, sąd orzekł, że LAD nie miał obowiązku wysłuchać stanowiska G. Pustsa, które nie mogło wpłynąć na treść jego aktów administracyjnych.

- 25 Od wyroku Administratīvā rajona tiesa G. Pusts wniósł odwołanie do Administratīvā apgabaltiesa (sądu administracyjnego drugiej instancji). Wyrokiem z dnia 8 listopada 2010 r. sąd ten oddalił odwołanie i potwierdził uzasadnienie tego wyroku, dodając, że we wnioskach o pomoc G. Pusts oświadczył, iż zapoznał się z wymogami, które właściwe przepisy krajowe przewidują w odniesieniu do otrzymania omawianej pomocy rolnośrodowiskowej.
- 26 Od tego wyroku G. Pusts wniósł skargę kasacyjną do sądu odwoławczego. W swojej skardze podnosi w szczególności, że wyrok ten nie uwzględnia skutków niektórych postanowień prawa Unii w tej dziedzinie.
- 27 Ponieważ Augstākās Tiesas Senāts uważa, że rozstrzygnięcie sporu w postępowaniu głównym zależy od wykładni rozporządzeń nr 1257/1999, nr 817/2004 i nr 796/200, postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy postanowienia prawa Unii [...] regulujące zwrot pomocy należy interpretować w ten sposób, iż pozwalają one uznać wypłatę pomocy za nienależną w przypadkach, w których, pomimo iż beneficjent pomocy wykonywał zobowiązania, to jednak naruszył procedurę ustanowioną dla wniosku o wypłatę?
- 2) Czy zgodne z prawem Unii [...] dotyczącym zwrotu pomocy jest uregulowanie, na mocy którego wyłącznie na podstawie tego, że beneficjent pomocy nie złożył wniosku, domniemywa się, iż podjęte przez niego zobowiązania zostały zawieszane, bez udzielenia beneficjentowi pomocy możliwości wypowiedzenia się w tym zakresie?
- 3) Czy zgodne z prawem Unii [...] dotyczącym zwrotu pomocy jest uregulowanie, zgodnie z którym w przypadku, gdy nie można dokonać kontroli na miejscu (ponieważ rok już się skończył) i wobec tego domniemywa się, że zobowiązania podjęte przez beneficjenta pomocy zostały zawieszane, beneficjent powinien zwrócić całą kwotę pomocy już wypłaconą w okresie ważności zobowiązań, nawet wówczas gdy środki te zostały już przyznane i wypłacone za kilka lat?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 28 W swoich trzech pytaniach, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający w istocie zastanawia się, czy rozporządzenia nr 1257/1999, nr 817/2004 i nr 796/2004 należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwiają się one uregulowaniu krajowemu, zgodnie z którym beneficjent pomocy przyznanej w zamian za jego zobowiązania rolnośrodowiskowe obejmujące kilka lat ma obowiązek zwrotu całości pomocy już wypłaconej za lata poprzedzające, ponieważ nie złożył rocznego wniosku zgodnie z właściwymi przepisami krajowymi, choć beneficjent twierdzi, iż w dalszym ciągu wypełniał swoje zobowiązania dotyczące użytkowania odnośnych obszarów, choć nie został on wysłuchany przez właściwy organ administracyjny, lecz przeprowadzenie kontroli odnośnych obszarów na miejscu nie jest już możliwe ze względu na to, że dany rok się skończył.
- 29 Na wstępie należy wskazać, że żadne z tych rozporządzeń nie zawiera postanowień, które wyraźnie sprzeciwiałyby się takiemu uregulowaniu krajowemu.
- 30 W art. 22–24 rozporządzenia nr 1257/1999 określono ogólne przesłanki przyznawania wsparcia na rzecz przewidzianych metod produkcji rolnej, w szczególności w celu zachowania obszarów wiejskich. Z przepisów tych wynika, że cechą charakterystyczną pomocy rolnośrodowiskowej jest pięcioletnie

zobowiązanie do stosowania praktyk rolnych respektujących środowisko, które podejmują zainteresowani rolnicy. Ekwiwalentem zobowiązań rolnośrodowiskowych na okres co najmniej pięciu lat jest wsparcie przyznawane corocznie przez państwa, stosownie do odnotowanego spadku dochodów lub wynikających stąd dodatkowych kosztów (zob. wyroki: z dnia 4 czerwca 2009 r. w sprawie C-241/07 JK Otsa Talu, Zb.Orz. s. I-4323, pkt 36, a także z dnia 24 maja 2012 r. w sprawie C-188/11 Hehenberger, pkt 30).

- 31 W tym względzie należy wskazać, że art. 37 ust. 4 rozporządzenia nr 1257/1999 pozwala państwu członkowskim ustanowić dalsze lub bardziej restrykcyjne warunki przyznawania wsparcia Unii na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, z zastrzeżeniem jednak, że warunki te będą zgodne z celami i wymaganiami ustanowionymi w tym rozporządzeniu.
- 32 Co się tyczy wniosków o wsparcie rolnośrodowiskowych metod produkcji, których podstawą są art. 22–24 rozporządzenia nr 1257/1999, art. 66 ust. 5 rozporządzenia nr 817/2004 przewiduje, że w przypadku gdy wsparcie ma charakter wieloletni, płatności następujące po roku, w którym został złożony wniosek, są uiszczane na podstawie rocznego wniosku dotyczącego płatności, z wyjątkiem przypadku, gdy państwo członkowskie wprowadziło procedurę pozwalającą na skuteczną roczną weryfikację zgodnie z art. 67 ust. 1. Z owego art. 66 ust. 5 wynika, że z wyjątkiem sytuacji, kiedy istnieje taka procedura krajowa, rolnikom nie jest przyznawana żadna płatność, jeśli nie złożą rocznego wniosku dotyczącego płatności. Złożenie takiego wniosku stanowi zatem warunek kwalifikowalności do korzystania z pomocy rolnośrodowiskowej, której podstawą są wspomniane art. 22–24.
- 33 Znaczenie złożenia rocznego wniosku dotyczącego płatności pomocy rolnośrodowiskowej jest również podkreślone w art. 67 ust. 1 rozporządzenia nr 817/2004, który stanowi, w odniesieniu do systemu kontroli wieloletniego wsparcia rolnośrodowiskowych metod produkcji, że wstępne wnioski o udział w systemie i kolejne wnioski o płatności są sprawdzane w sposób zapewniający rzeczywistą weryfikację i zgodność z warunkami przyznawania pomocy. Złożenie takiego rocznego wniosku umożliwia zatem sprawdzenie, czy podjęte zobowiązania rolnośrodowiskowe są przestrzegane. Na podstawie tego rocznego wniosku agencja płatnicza jest w stanie co roku skutecznie sprawdzić, czy zobowiązania dotyczące kilku lat są wciąż spełniane, i w takim wypadku dokonać wypłaty pomocy.
- 34 Z tego wynika, że uregulowanie krajowe, które wymaga, jako jednego z warunków kwalifikowalności do przyznania pomocy rolnośrodowiskowej, aby wnioskujący o taką pomoc zobowiązał się do corocznego składania do agencji płatniczej, w trakcie całego pięcioletniego okresu ważności zobowiązania, wniosku o wsparcie dotyczącego zadeklarowanych działań, jest zgodne z wyżej wspomnianymi postanowieniami prawa Unii. Takie uregulowanie krajowe mieści się zatem w granicach swobody przysługującej państwom członkowskim na mocy art. 37 ust. 4 rozporządzenia nr 1257/1999.
- 35 Ponadto należy przypomnieć, że co się tyczy pomocy rolnośrodowiskowej charakteryzującej się wieloletnim zobowiązaniem, przesłanki przyznania wsparcia powinny być spełnione przez cały okres ważności zobowiązania, na który ta pomoc została przyznana (zob. ww. wyrok w sprawie Hehenberger, pkt 34). Jeśli zatem jedna z przesłanek przyznania wspomnianej pomocy, taka jak złożenie rocznego wniosku dotyczącego wypłaty wsparcia, który jest wymagany przez sporne w postępowaniu głównym uregulowanie krajowe, nie została spełniona, choćby miało to miejsce tylko jeden raz w trakcie całego okresu trwania przedsięwzięcia rolnośrodowiskowego, na jaki beneficjent pomocy się zobowiązał, pomoc ta nie może zostać przyznana.
- 36 W tym względzie okoliczność, że beneficjent pomocy rolnośrodowiskowej nadal spełniał pozostałe warunki przyznania tej pomocy, w szczególności zobowiązania dotyczące użytkowania odnośnych obszarów, nie może zapobiec wykluczeniu korzystania z tej pomocy, które jest wynikiem nieprzebrzegania jednego z tych warunków. Przyznanie tej pomocy jest bowiem uzależnione od

przestrzegania wszystkich warunków kwalifikowalności w trakcie całego okresu trwania przedsięwzięcia rolnośrodowiskowego, na jaki beneficjent pomocy się zobowiązał, wobec czego złamanie jednego z tych warunków wystarczy, samo w sobie, aby spowodować wspomniane wykluczenie.

- 37 W razie wykluczenia z korzystania z pomocy rolnośrodowiskowej z powodu nieprzestrzegania warunków przyznania tejże, z art. 71 ust. 2 rozporządzenia nr 817/2004, odsyłającego do art. 73 rozporządzenia nr 796/2004, wynika, że beneficjent tej pomocy jest zobowiązany do zwrotu całości już wypłaconych kwot związanych z pomocą, z której korzystanie zostało wykluczone (zob. ww. wyrok w sprawie Hehenberger, pkt 36).
- 38 Co więcej, beneficjent pomocy rolnośrodowiskowej, który nie złożył wniosku o pomoc zgodnie z przepisami krajowymi uzależniającymi przyznanie tej pomocy od złożenia rocznego wniosku, nie może powoływać się na prawo do bycia w tym względzie wysłuchanym. Żaden przepis rozporządzeń nr 1257/1999, nr 817/2004 i nr 796/2004 nie przyznaje takiego prawa rolnikowi, który nie złożył prawidłowego wniosku o pomoc rolnośrodowiskową. W każdym razie, nawet przy założeniu, że rolnik, który nie złożył takiego wniosku, mógłby zostać w tym względzie wysłuchany, wysłuchanie go nie mogłoby wpłynąć na konsekwencje wynikające z naruszenia warunków przyznania pomocy rolnośrodowiskowej, do których przestrzegania się zobowiązał. Rolnik ten nie mógłby bowiem uzasadnić naruszenia tych warunków.
- 39 Podobnie okoliczność, że przeprowadzenie kontroli odnośnych obszarów na miejscu nie jest już możliwe, ponieważ dany rok się skończył, również nie może mieć wpływu na wykluczenie korzystania z pomocy rolnośrodowiskowej z powodu nieprzestrzegania warunków przyznania tejże i na wynikający z tego wykluczenia zwrot nienależnie wypłaconych kwot pomocy. Nawet przy założeniu, że przeprowadzenie tej kontroli byłoby możliwe, złamanie jednego z tych warunków wystarczy bowiem samo w sobie, aby spowodować takie wykluczenie, a co za tym idzie – ów zwrot.
- 40 W świetle całości powyższych wywodów na trzy zadane pytania należy odpowiedzieć, iż rozporządzenia nr 1257/1999, nr 817/2004 i nr 796/2004 należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwiają się one uregulowaniu krajowemu, zgodnie z którym beneficjent pomocy przyznanej w zamian za jego zobowiązania rolnośrodowiskowe obejmujące kilka lat ma obowiązek zwrotu całości pomocy już wypłaconej za lata poprzedzające, ponieważ nie złożył rocznego wniosku zgodnie z właściwymi przepisami krajowymi, w sytuacji gdy beneficjent twierdzi, że w dalszym ciągu wypełniał swoje zobowiązania dotyczące użytkowania odnośnych obszarów, gdy nie został on wysłuchany przez właściwy organ administracyjny, ale gdy przeprowadzenie kontroli odnośnych obszarów na miejscu nie jest już możliwe ze względu na to, że dany rok się skończył.

W przedmiocie kosztów

- 41 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1257/1999 z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOGR) oraz zmieniające i uchylające niektóre rozporządzenia, zmienione rozporządzeniem Rady (WE) nr 1783/2003 z dnia 29 września 2003 r., rozporządzenie Komisji (WE) nr 817/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia nr 1257/1999 oraz rozporządzenie Komisji (WE) nr 796/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczegółowe zasady wdrażania wzajemnej zgodności, modulacji oraz zintegrowanego systemu

administracji i kontroli przewidzianych w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1782/2003 ustanawiającym wspólne zasady dla systemów pomocy bezpośredniej w zakresie wspólnej polityki rolnej oraz określonych systemów wsparcia dla rolników należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwiają się one uregulowaniu krajowemu, zgodnie z którym beneficjent pomocy przyznanej w zamian za jego zobowiązania rolnośrodowiskowe obejmujące kilka lat ma obowiązek zwrotu całości pomocy już wypłaconej za lata poprzedzające, ponieważ nie złożył rocznego wniosku zgodnie z właściwymi przepisami krajowymi, w sytuacji gdy beneficjent twierdzi, że w dalszym ciągu wypełniał swoje zobowiązania dotyczące użytkowania odnośnych obszarów, gdy nie został on wysłuchany przez właściwy organ administracyjny, ale gdy przeprowadzenie kontroli odnośnych obszarów na miejscu nie jest już możliwe ze względu na to, że dany rok się skończył.

Podpisy